

Влада има две лоше одлуке пред собом – ако одбије захтеве Хашког трибунала, погоршаће односе са Западом, а ако их прихвати, замериће се својим грађанима.

Прави политички земљотрес у Србији изазвала је јучерашња ненадана одлука Хашког трибунала да Војислав Шешељ мора да се врати у притвор. Правни жаргон којим је жалбено веће Хашког трибунала на осам страна образложило одлуку није могао да сакрије чињеницу да лидера радикала желе да врате у Хаг због изјаве коју је дао да одмах по повратку у Србију, још 13. новембра, да се неће добровољно вратити у Хаг ради изрицања пресуде. Шешељ је и пре и после повратка у Београд говорио да га хашке одлуке ни на који начин не обавезују, те је утолико теже схватити зашто је Трибуналу било потребно пет месеци да утврди да лидер радикала не поштује услове за привремено пуштање на слободу. Можда зато нико релевантан у Србији ту одлуку не третира као правно питање, већ као прворазредно политичко. Тим пре што је пре само три месеца суд у Хагу, одлучујући по захтеву Хрватске да се лидер радикала врати у притвор, констатовао да „Шешељ није прекршио ниједан од услова – да нема контакте са сведоцима и жртвама и да се не меша у ток правде”. Како је писало у одлуци расправног већа, „Његове изјаве новинарима су за жаљење, али не представљају претњу сведоцима”.

Државни врх је, бар како каже Расим Љајић, председник Националног савета за сарадњу са Трибуналом, за одлуку сазнао са сајта суда. То је, очигледно, додатно испровоцирало оштре реакције званичног Београда, у којима се одлука Хашког трибунала тумачи као директан удар на Владу Србије.

Званично изјашњавање владе треба очекивати, како је најавио премијер, у наредних неколико дана. Одлука ће свакако бити тешка, можда и једна од најтежих за ову владу, која се, ако одбије да изручи Шешеља, излаже ризику да погорша односе са западним савезницима, док би, ако одлучи да лидера радикала депортује у Хаг, могла да рачуна на протесте у Србији.

Премијер нема дилему да је изненадна одлука суда испровоцирана његовим говором испред зграде Генералштаба од пре неколико дана, поводом обележавања годишњице бомбардовања, који, како каже, није наишао на опште симпатије у свету. Истоветну оцену изрекао је и министар за рад Александар Вулин, који сматра да судско веће није случајно донело одлуку о враћању Шешеља, већ да је то последица премијерове оцене да је НАТО бомбардовање било агресија. Оптужбе на рачун Хашког трибунала јуче нису штедели ни Ивица Дачић, потпредседник Владе Србије и министар спољних послова, као ни Расим Љајић.

Да се влада нашла у прилично незавидној ситуацији, сведочи и прва Шешељева реакција на вест из Хага. Он је, наиме, поновио да се ни под којим условима неће добровољно вратити у Хаг, те да власт у Београду мора да га ухапси ако жели да га испоручи.

Посебно оштар у реакцији на вест из Хага јуче је био Ивица Дачић. Он је одлуку Трибунала назвао перфидном и скандалозном, оценивши да угрожава стабилност Србије и читавог региона. У писаној изјави Дачић је напоменуо да Србија ниједним актом није била упозната ни са одлуком о пуштању Шешеља, као ни сада са одлуком о његовом повратку.

Ништа мање огорчен на Хаг није био ни Александар Вулин, који је оценио да је реч о одлуци која је „усмерена на дестабилизацију Србије, рушење владе и смену премијера Александра Вучића”.

Напомињући да говори као председник Покрета социјалиста, Вулин је новинарима у Палати Србија рекао и да Србију желе да дестабилизују оне земље које нису хтеле да дођу на обележавање годишњице бомбардовања и чије судије седе у судском већу Хашког трибунала. Он је подсетио да је још у новембру, када је Шешељ пуштен из притвора, „молио Хаг” да случајно не траже Шешеља јер је предвидео да ће се ово десити.

Љајић је био нешто умеренији, али свакако ништа мање револтиран одлуком Трибунала. Назвавши одлуку жалбеног већа изненадном, чудном и збуњујућом, он је оценио да се њоме „Србија ни крива ни тужна увлачи у спор између судског већа, тужилаштва и самог лидера радикала”.

Најпре је, како је рекао, Шешељ пуштен под околностима које су незабележене у досадашњој пракси, а то практично значи без икаквих услова који су постављени пред њега и државу Србију. Наслућујући шта би могао да буде сценарио тог пуштања, Влада Србије је, како наводи Љајић, врло јасно, у писму које је тада послала Хашком трибуналу, нагласила да је спремна да пружи гаранције Шешељу уколико их он прихвата, с обзиром да их је раније одбијао, и уколико се он сам сагласи са условима које поставља претресно веће Трибунала. Међутим, Хашки трибунал је, подсећа он, донео одлуку практично безусловног пуштања, уз ограду да Шешељ једино не сме да утиче на сведоке у процесу и жртве. Он је указао и да је Србија досад извршила све своје обавезе према Хашком трибуналу, али да доношење две контрадикторне одлуке о истој ствари за само пет месеци нашу сарадњу са Хагом знатно отежава. То све, каже, додатно утиче на кредибилитет суда и перцепцију те институције од наше јавности.

Политички аналитичар Дејан Вук Станковић сагласан је са оценама о притиску на Владу Србије.

„Ради се о једном облику притиска на актуелну Владу Србије, с обзиром на чињеницу да евентуално Шешељево изручење представља догађај који ће изазвати велику узнемиреност јавности и, с друге стране, догађај који носи једну врсту безбедносног ризика”, рекао је Дејан Вук Станковић за Бету.

Он је оценио да је нејасно шта се променило у протеклом периоду откада је Шешељ пуштен на слободу. „Шешељ је болестан као што је био и пре шест месеци. Влада Србије је посвећена сарадњи са Хашким трибуналом и свим другим међународним институцијама као што је била пре шест месеци”, изјавио је Станковић.

Према његовим речима, само би евентуална пресуда објаснила позив из Хага. „Да се ради о изрицању пресуде, па и да разумем захтев да се он врати и да пресуду саслуша, али овде нема ни говора о томе. Пресуду треба очекивати у некој даљој будућности”, рекао је Станковић и додао да се ради просто о прављењу унутарполитичких проблема и стварању неке врсте спољнополитичког алибија за то да се, због наведеног непоштовања обавеза према Хагу, настави политика притиска и условљавања.

Шешељ одлуку суда тумачи као притисак режима из Београда коме је „постао

претња

Војислав Шешељ је јуче поручио да ће полиција морати да га изнесе, уколико му дође на врата, односно да ће се у случају евентуалног хапшења „борити”. „Искористићу судске могућности, борићу се и политичким средствима и ето шта. Кад пошаљу коњицу, војску, полицију, жандармерију.. шта ја ту могу. Чујем и падобранске јединице распремају”, казао је лидер радикала.

Он најновију одлуку Трибунала тумачи као притисак из Београда јер, како каже, представља већ озбиљну претњу за режим. Нема дилему да је победио Трибунал јер му то „цели свет признаје”. У Хагу су му, каже, прекршили сва права, пре свега на суђење у разумном року јер су га противправно тамо држали 12 година. На питање зашто је Трибунал најпре одлучио да га привремено пусти, а сада тражи да се врати, он је за Радио Београд рекао да нема неко објашњење, јер се од кад је у Србији, бави „опоравком странке”. Његова реакција указује да његовој странци одговара сваки сценарио у којем је Шешељ жртва или хашког или Вучићевог насиља.

Шешељ тврди и да је рејтинг радикала увећан за двадесетак процената, због чега и одлуку Трибунала о његовом враћању тумачи као притисак режима у Београду, којем је, каже, постао „озбиљна претња”. Када је реч о евентуалном поновном пуштању на слободу, Шешељ каже да та варијанта долази у обзир само уколико се добровољно врати у Схевенинген, а како он то нема намеру да учини, о томе и не размишља.

Ј. Церовина

(Политика)